

De professionele ontwikkeling van de brandwondverpleegkundige

M. Bremer *, R.M. Baljon **

De komst van gespecialiseerde Brandwondencentra in Nederland in de jaren zeventig heeft de ontwikkeling van het beroep van brandwondverpleegkundige in gang gezet. In de loop der jaren ontwikkelden het brandwondencentrum van Beverwijk en Rotterdam een huiscursus. Het brandwondencentrum te Groningen voegde lespakketten toe aan het reeds bestaande verpleegkundig vervolgonderwijs. Een uniforme landelijke opleiding werd echter wenselijk geacht. Deze wens werd naar voren gebracht door Jantien Blanken, bestuurslid van de WCS en medewerker bij de Brandwondenstichting, in een lezing op het eerste lustrumcongres van de WCS. De WCS stelde een adviescommissie-brandwonden in om een hoofdstuk "Brandwonden" te schrijven voor een uit te geven Wondenboek. Deze activiteiten leverden een belangrijke bijdrage aan een nauwere samenwerking van verpleegkundigen van de drie Nederlandse Brandwondencentra. Deze samenwerking bleek een goed fundament toen in 1993 de Brandwondencentra, de opleidingsinstituten waarmee werd samengewerkt en de WCS-adviescommissie, plannen hadden om meer structuur aan te brengen in het onderwijs op het gebied van de brandwondverpleegkunde. De Brandwondenstichting gaf een projectsubsidie om de plannen door een stuur- en werkgroep te laten uitwerken. De werkgroep ontwikkelde in 1994 een compleet cursuspakket Opleiding Brandwonden Verpleging (OBV) dat een theorie- en een praktijkcomponent omvatte en vanaf 1995 kon gaan draaien. Een mijlpaal in de geschiedenis van de zo begeerde beroepsontwikkeling. De werkgroep werd, door het succes van de projectorganisatie, vanaf 1995 Landelijke Werkgroep Onderwijs Brandwonden Verpleging (LWOBV) genoemd. De LWOBV bevordert, op projectbasis, de uniformiteit op het gebied van de brandwondverpleegkunde voor het initieel en post-initieel onderwijs en evalueert de lopende lesprogramma's voor de Brandwondencentra. Een Landelijke Begeleidingscommissie bewaakt de kwaliteit van het totale onderwijsaanbod. In het licht van de veranderde wetgeving en de daaraan gekoppelde onderwijsvernieuwing werd eind 1994 de beroepsvereniging "Nederlandse Vereniging van Verplegenden in de Brandwondenzorg" (NVvVB) opgericht. Ontwikkelingen die leidden tot de huidige standaard brandwondverpleegkunde en de professionele ontwikkeling van de brandwondverpleegkundige.

Professionalisering

Het proces van professionalisering van het verpleegkundig beroep is in Nederland op gang gekomen in een reactie op de maatschappelijke onderwaardering van dit beroep in het verleden. Om voor dit proces de steun van de samenleving te krijgen en te houden moeten verpleegkundigen in toenemende mate hun beroepsactiviteiten in algemene zin kunnen legitimeren. Op deze manier kunnen verpleegkundigen in het algemeen, aanspraak blijven maken op financiële middelen en voorzieningen om hun professie te ontwikkelen en in stand te houden. Dit geldt in het bijzonder voor gespecialiseerde verpleegkundigen. Ontwikkeling van beroep naar professie wordt

als de oplossing gezien in verband met het succes van andere beroepsgroepen zoals bijv. geneeskundigen en advocaten.

Hun beroepsdomein en hoge kosten voor de samenleving zijn algemeen geaccepteerd. Wat is nu precies een professie? Wanneer we een handboek sociologie daarop naslaan dan vinden we de volgende kenmerken:

Bij een professie is de beroepsuitoefening gebaseerd op theoretische kennis en een uniforme opleiding.

De ontwikkeling en totstandkoming van de Opleiding Brandwonden Verpleging levert een directe bijdrage aan het gewenste professionaliseringsproces.

De beroepsuitoefening is gericht op dienstverlening aan de samenleving.

De overheid stimuleert het professionaliseringsproces in zekere zin uit oogpunt van kostenbeheersing. Legitimering van de beroepsactiviteiten aan de samenleving via het onderwijs kan immers inzicht verschaffen in de kwaliteit van de beroepsuitoefening. Aan de hand van statistische gegevens van specifieke patiëntencategorieën zoals brandwondpatiënten krijgt men een indruk van de kwantiteit van de benodigde gekwalificeerde verpleegkundigen en het benodigde onderwijs.

De beroepsbeoefenaars hebben een beroepsvereniging met als belangrijkste functies

- de bevordering van de competentie en
- het toezicht op de integriteit van de leden door een beroepscode

Vanaf de start van het project was de LWOBV van mening dat gekwalificeerde verpleegkundigen zich zouden moeten verenigen om de opgebouwde deskundigheid te handhaven en te bevorderen. Een organisatie die de registratie en periodieke bijscholing van verpleegkundigen, die zich kwalificeren, regelt.

Het beroep geniet wettelijke bescherming van de overheid.

In Nederland is nieuwe wetgeving van kracht geworden voor de beroepen in de individuele gezondheidszorg (de wet BIG). Deze wetgeving gaat uit van zelfregulering, dat wil zeggen dat de beroepsgroep zelf de kwaliteits- en opleidingseisen dient te bepalen en gekwalificeerde verpleegkundigen registreert, ook de gespecialiseerde verpleegkundigen.

De beroepsvereniging

Een aantal verpleegkundigen uit de drie Nederlandse Brandwondencentra en de Brandwonden Stichting richtten in december 1994 de Nederlandse Vereniging van Verplegenden in de Brandwondenzorg (NVvVB) op. De vereniging heeft als belangrijkste doelen:

- het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg voor patiënten met ernstige brandwonden en
- het bevorderen van de kwaliteit van de beroepsuitoefening van verpleegkundigen die zorgen voor patiënten met ernstige brandwonden.

De vereniging heeft vijf werkgroepen te weten:

- de werkgroep **Onderwijs**, waarin leden van de LWOBV van de Brandwondenstichting zitting hebben;
- de werkgroep **Functieprofiel** die een document, waarin het profiel van de brandwondverpleegkundige wordt beschreven, ontwikkelt en zonodig periodiek bijstelt;
- de werkgroep **Registratie** die zich bezighoudt met de juridische aspecten van de beroepsuitoefening, met name de actuele ontwikkelingen op het gebied van de specialistenregistratie nauwkeurig volgt;
- de werkgroep **Onderzoek** die gaat inventariseren op welk gebied van de brandwondenverpleging reeds wetenschappelijk onderzoek heeft plaatsgevonden om vervolgens nieuwe onderzoeksvragen te formuleren waarmee zowel de beroepspraktijk als het verpleegkundig onderwijs zijn gediend;
- tenslotte de werkgroep **Nieuwsbrief en PR** die zich toelegt op het adequaat informeren van de leden en de public relations.

De NVvVB sloot zich na de oprichting aan bij het Landelijk Centrum voor Verpleging en Verzorging dat in 1993 werd opgericht met het doel de positie van verpleegkundigen en verzorgenden in Nederland te verbeteren en te versterken. Deze onafhankelijke stichting wordt door de landelijke overheid gefinancierd en ondersteunt specifieke beroepsverenigingen met informatie en werkconferenties.

Het Functieprofiel

In 1988 kwam in Nederland het Verpleegkundig Beroepsprofiel tot stand. Een document van de landelijke overheid waarin de verantwoordelijkheid en deskundigheid van verpleegkundigen van eerste en tweede deskundigheidsniveau werden omschreven even-

als de vereiste kennis en vaardigheden per niveau. Een functieprofiel wordt gezien als een verbijzondering van het beroepsprofiel naar de werkerterreinen van verpleegkundigen van specifieke beroepsorganisaties met hun bijbehorende expertise en kwaliteitseisen. Vervolgens kan, bijvoorbeeld, een Brandwondencentrum vanuit een functieprofiel een taakprofiel opstellen voor functionarissen binnen de eigen zorginstelling, passend binnen de organisatiestructuur van de betreffende instelling. In de loop van 1996 wordt het Functieprofiel van de Brandwondverpleegkundige uitgegeven en allereerst aan de leden van de NVvVB beschikbaar gesteld. In het functieprofiel vindt men de beschrijving van:

- de patiëntenpopulatie en hun typerende zorgvragen;
- de kenmerken van de setting waarin de zorg wordt verleend;
- de inhoud van de functie met de belangrijkste taken en verrichtingen en
- het niveau van de functie uitgedrukt in verantwoordelijkheid en complexiteit.

Uit de beschrijving van deze elementen wordt vervolgens afgeleid welke kennis en vaardigheden voor de beroepsuitoefening noodzakelijk zijn.

Begrippenkader

Een minstens zo belangrijke stap op weg naar verpleegkundige specialisatie is het streven naar een eenduidig begrippenkader. Dit wordt nagestreefd met het identificeren en classificeren van verpleegkundige diagnoses en interventies die betrekking hebben op patiënten met brandwonden. Mrs Nora Lang deed de volgende uitspraak: "If we cannot name it, we cannot control it, finance it, research it, teach it or put it in public policy (1992).

Verpleegkundige diagnoses kunnen, veralgemeniseerd en gespecificeerd, worden toegepast in beroepspraktijk en het onderwijs om eenduidig aan te geven om welke zorgvragen het gaat en welke kennis en vaardigheden van de beroepsbeoefenaar daarvoor zijn vereist. Het formuleren van verpleegkundige interventies lijkt minder moeilijk maar bevat een valkuil. Het omschrijven van een handelwijze is eenvoudiger dan het bepalen van het moment dat de handeling moet worden toegepast en andersom. Vandaar dat de classificatie van verpleegkundige interventies is gekoppeld aan verfijnde verpleegkundige diagnostiek. Het omschrijven van de problemen en interventies bevordert het socialisatieproces van nieuwe

verpleegkundigen in het onderwijs en de beroepspraktijk. Niet de belangen van de verpleegkundigen, maar die van de patiënten die wij verplegen en hun naasten staan voorop. Natuurlijk, die zijn ondeskundig, maar zij zijn tenminste deskundig ten aanzien van hun eigen problemen. Zo niet dan zullen gespecialiseerde verpleegkundigen hen deskundig moeten informeren. Onderwijs en Beroepsontwikkeling zijn sterk aan elkaar gehecht. Ze moeten echter op de hoogte blijven van elkaars ontwikkelingen. Doen ze dit niet dan zullen ze van elkaar gaan vervreemden en uiteindelijk beide ten gronde gaan.

* Marco Bremer is brandwondverpleegkundige in het Brandwondencentrum van het Martini Ziekenhuis te Groningen, voorzitter van de NVvVB en lid van de LWOBV.

** René M. Baljon is Plaatsvervangend Verpleegkundig Coördinator in het Brandwondencentrum Zuiderziekenhuis te Rotterdam, vice-voorzitter van de WCS, lid van de LWOBV en werkgroepslid van de NVvVB.

Literatuuroverzicht

1. Nederlandse Brandwonden Stichting. Opleidingsregeling Opleiding Brandwonden (Intensive Care) Verpleging. Beverwijk, april 1994.
2. Peet R.v.d. Inleiding in de Verpleegkunde. Lochem: de Tijdstroom. 1983.
3. Jager dr. H. de, Mok dr. AL. Grondbeginselen der Sociologie, gezichtspunten en begrippen. Leiden: H.E. Stenfort Kroese B.V..1983.
4. Nieuwsbrieven De wet BIG. Ministerie van WVC\VWS. Rijswijk 1993-1995.
5. Statuten Nederlandse Vereniging van Verplegenden in de Brandwondenzorg. 1994.
6. Nationale Raad voor de Volksgezondheid. Verpleegkundig Beroepsprofiel. Zoetermeer. 1988.
7. LCVV/SOVOV. Handleiding bij de ontwikkeling van het functieprofiel, Teksten en checklists voor de deelnemers aan de workshop 'Functieprofiel' (jan.-april 1995). Utrecht. 1995
8. Bruggink GK, Regeer L. Verpleegkundige diagnostiek in Nederland, de eerste stap. Amsterdam: LEO Verpleegkundig management. 1992.